

M

St. Karins socken.

Fortsatt undersökning av brandgravfältet
på Ristimäki backe i Kurala by i juni 1915.

Då dr A. M. Tallgren i maj 1915 fortsatte sina hösten 1914 påbegydda grävningar på Ristimäki, blev han snart av ihållande regnväder, som omöjliggjorde sällningen av den uppgrävda jorden, tvungen att avbryta sitt arbete (jfr. Tallgrens grävningsberättelse och H. M. 6869 samt Finskt Museum 1915). Den 10. juni återupptogs grävningarna av mig och fortsattes till den 21. juni. Vid arbetet biträddes jag av studeranden Harry Donner.

Tallgrens undersökningar hade sträckt sig över norra delen av planen mellan folkskolehuset och Klippbranten mot Aurala och hade blivit så hastigt avbrutna att i grävningssområdets nordöstra hörn en ca 3,5 m x 4,5 m stor yta hade kunnit undersökas endast till hälften. Det översta jordlagret och ett varv ^{och mindre} större stenar hade blivit avlägsnade, men bottenlagret med några större stenar låg kvar. På Tallgrens karta är denna ofullständigt undersökt del betecknad med rutorna H, K, L, M x V (norra delen), VI, VII, på min karta med rutorna A2, A3, B2, B3. Detta område undersöktes av oss till först. Vid grävningsarbetena gjordes följande iakttagelser, som meddelas för varje ruta i sänder:

A2. Övre jordlagret först undersökt av Tallgren. Några större ^{jordfaster} stenar, mellan dem några få mindre. Mörk, men sandhaltig, något klabbig kulturljord av 10-25 cm mäktighet. Därunder sand. I nordöstra delen av rutan hittades

i kulturjorden ett antal fragmentariska smycken och redskap från sen folkvandringstid, lerkärleksbitar, stycken av bränd lera (däribland kliningsbitar), klinknaglar och brända ben.

A3. Större delen förut helt och hållet undersökt av Tallgren. Av oss blev endast den nordöstra tredjedelen (se kartan) & omgrävd. Även där hade Tallgren tidigare undersökt det övre jordlagret. Kulturlagret var här mycket tunnt. Marken höjer sig från N och O mot S och W. Fynd: några lerkärleksbitar, nitnaglar, stycken av bränd lera samt något litet brända ben.

B2. Övre jordlagret förut undersökt av Tallgren. I norra hörnet hade T. dock endast skalat av torven, ty här framträdde under ett tunnt humuslager en ännu intakt, ehuru icke jämntät stenläggning, hopsatt av 2 à 3 varv mindre stenar. I jorden mellan stenarna, som voro delvis skörbrända, hittades relativt små mängder brända ben och några få fornsaker invid eller i närheten av punkterna 28, 37 och 22). Områdets sydvästra hälft saknade stenläggning, sannolikt hade den tidigare blivit förstörd. Nu fannos där enstaka större stenar. I kulturlagret hittades här och där klinknaglar, lerkärleksbitar, stycken av bränd lera (till en del kliningsbitar), brända ben. I västra hörnet lägo spridda ett mindre antal föremål (6913:77-85), bland dem ett likarmat spänne av sen folkvandringstids typ. Som bevis på över ett huru stort område delar i dylika brandgravfält som det på Ristinmäki delar av ett och samma föremål ha kunnat bli spridda, må anföras att fyra sammanhörande fragment av en triangelnål hittades nära punkt 10 i området A2 samt vid punkterna 28 och 18 i området B3¹², vilka sistnämnda punkter

ligga 2 m, respektive 1,35 m från punkt 10, medan avståndet mellan 28 och 18 är ca 80 cm.

B 3. Övre jordlagret jämte stensättning förut borttagna av Tallgren. Några få större stenar kvar. Skulturrjorden ett 50-tal hela och fragmentariska klinknaglar samt lekhälsbitar, klinkningsbitar och brändabän.

Efter undersökningen av dessa fyra rutor utsträcktes grävningarna över ett 10,5 m långt och är ungefär 4,5 m (i södra ändan blott 2 m) brett område, som ligger omedelbart O om Tallgrens grävningsegit. Detta område hade tidigare, innan skolan blev byggd, sluttat långsamt från S till N och O eller från planen, där huset nu står, till klippbranten mot äm och mot strandåkern O om branten. Även på denna senare ^{något brantare} del av sluttningen hade då berggrunden på många ställen trätt i dagen. Nu var området utjämnat och betäckt med ett tjockt lager av fyllningsjord, från skolhusets grundvalar och från den stora lekplanen framför huset. På den sålunda rena ytan hade läraren och lärarinnan upphästat mullbankar, i vilka de hade planterat köksväxter. Därjämte hade de dragit den väg, som löper längsmed skolhusets östra längsida, ända till klippbranten. På kartan sammanfaller vägens östra kant med baslinjen, som förbinder punkterna 1, 10, 11, 2, 12, 10.

Våra grävningar ha idagalagt att så gott som hela det nu undersökta området har hört till gravfältet. Sedan fyllningsjorden hade undanskaffats och den därigenom blottade ursprungliga torven avskalats, mötte under den senare en tät stenläggning av mindre stenar, som utbreddes sig från klippbranten ända upp till norra delen av re-

rutorna C4 och D4. Den östra randen nådde ungefär till gränserna mellan rutorna D1-D4 och E1-E4. E rutorna äro visserligen endast till en del undersökta och området botten E är fullkomligt undersökt. Här ovan har dock redan framhållits att denna del av sluttningen, innan den blev täckt med fyllningsjord, har varit tämligen steril mark, där bärggrunden på många ställen låg i dagen. Under stenläggningen lågo ett till fyra varv stenar av mycket växlande storlek, fördelade på följande sätt: Närmare norra randen eller Klippbranten fanns endast ett varv större stenar under stenläggningen. Och dessa större stenar voro till på köpet få och lågo gles. Från Klippbranten höjde sig marken, såsom redan har anmärkts, långsamt åt skolhuset till eller mot S och uppför denna lindriga sluttning tilltog antalet stenvarv, så att de i rutorna C3, C4, D3 och D4 bildade ett veritabelt röse av rätt stora stenar (se kartan), som på sina ställen lågo i ^{ändå till} fyra varv på varandra. Bottenavsnittet bestod dock delvis av jordfasta städer. Redan inom södra delen av C4 och D4 blev detta röse något mindre mäktigt (2-3 varv stenar) för att sedan inom östra delen av C5 och inom D5 plötsligt avbrötas och avlösas av ett sterilt område med åkermylla. Samtidigt har här vid röjningsarbetena för åkern och sedan genom plogning en del av gravfältet blivit förstörd.

C1 och D1. Under den glesa av små stenar bestående översta stenläggningen i det tunna kulturlagret endast några få större stenar. Under kulturlagret som överallt i den av mig undersökta delen av gravfältet ett sandblandat lerlager. Brända ben både på och under stenläggningen. Få fynd (6913:115-118).

C 2. Under stenläggningen 1-3 varv stenar av olika storlek. Brända ben, lerkärlsbitar och stycken av bränd lera (kliningsbitar och fragment av lertessor) hittades på olika djup såväl direkt under torven som mellan stenvarven och, ehuru i mindre mängd, nära bottnen. Det övriga gravgodset, bestående i smycken och redskap (många nitnaglar) från senare folkvandringstiden, låg huvudsakligen under och mellan det första stenvarvets stenar på ett djup av 8-26 cm (vanligast 12-15 cm) under torven (H. M. 6713: 120-199).

D 3. Gravantläggningens nordöstra rand synes sammanfalla med rutans nordöstra del. Här fanns visserligen en av smisten bestående gles stenläggning under torven, men under densamma blott enstaka större stenar. Likaså var kulturjorden glesare och innehöll mycket sparsamt brända ben. Bitar av bränd lera förekom oftare. Rutans sydvästra hälft hade samma karaktär som C 2.

C 3 och D 3 bildade den av mig undersökta delens centrala del. Under den översta av ^{smisten bestående} stenläggningen 3-4 varv större stenar. ^{Kulturjordens mäthöjdet 30-50 cm.} Brända ben, lerkärlsbitar, stycken av bränd lera, metallföremål från sen folkvandringstid hittades under samma förhållanden som i C 2. Bland fynden må särskilt framhållas en genombruten svärdsknapp av brons med en tillhörande prydnadsdel i form av en bygel, som springer fram ur ett ring eller pallformigt underlag (H. M. 6713: 221, 222). Både knappen och bikanget äro pryddade med bandelängor och djurornament i Salins stil II. Anmärkningsvärt är även det stora antal klinknaglar (ca 200 hela och 122 fragment), som var spritt spridda över bägge rutorna, men förekommo talrikast

i gränstrakterna mellan rutorna C 3, D 3, C 4 och D 4.

C 4 och D 4. Rösens mäktighet avtog något från N till S, så att den och utgjorde i rutornas södra del 2-3 varv stenar. ^{Här fanns ingen stenfällning av små stenar under den tunna tomren.} Brändla ben, lerkärlebitar, kläningsbitar, fragment av lertrossor som i de övriga rutorna. En del av föremålen är här något yngre än gravgodset för övrigt. Bland dessa yngre föremål finnes 2 fragment av ett hästskoformigt spänne med facetterade knoppar och ett par armband av typen F F T 12 sid. 157 fig 191 och 3 spjutspetsar med tånge och smalt långt blad. Två sidorna hittades invid varandra, inkielade mellan 2 stenvarv, den enas spets vid den andras tånge. De voro teckta av en flat sten och lägo på ett par andra, större stenar, inbäddade i mycket svart kolblandad mull, som innehöll mycket brändla ben och lerkärlebitar. Endast någon cm S om den ena spjutspetsen låg det ovannämnda hästskoformiga spännet. Invid den andra spjutspetsen lågo 2 fingerringar (den ena med bredare mittparti, den andra jämbred). Dessa föremål torde ha blivit samtidigt nedlagda. - Även i dessa rutor förekommo många nitnaglar.

C 5 och D 5. Av C 5 voro endast en smal kant vid den norra begränsningslinjen och ett ca 0,50 m brett bälte på östra sidan undersökt. Denna ruta sammanfaller nämligen delvis med Tallgrens rutor N. V II och O II. Av Tallgrens och mina undersökningar framgår att endast den norra delen av C 5 och D 5 ^(Tallgrens rutor N II och O II) med säkerhet kan anses höra till gravfältet. Såsom redan är anført, bildar den södra hälften ett sterilt område med få stenar och med äkermylla. Likovist är det sannolikt att gravfältet har förut sträckt

sig tynat ut S och i nyare tid blivit förstörd ge-
nom odlingsarbeten.

Planeringsarbetena på det nu undersökte om-
rådet överlämnades åt läraren på dennes anställan.
Helsingfors i februari 1916.

Alfred Hackman.

1.
St. Karins socken.
(H. M. 6913).



1. Kurala by, sedd från Ristimäki. Pl. 4486.



2. Ristimäki. Utsikt åt W. I fonden St. Karins kyrka.
Pl. 4487.



3. Ristimäki. Utsicht åt N. Pl. 4488.



4. Ristimäki. Områdena C 2 och C 3. Torven är av-
lägsnad och den av småstenar bestående stenslagningen synlig.
Pl. 4489.

St. Karins socken.
(H. M. 6913).



5. Ristimäki gravfält. Området C 3 efter torvens avlägsnande, sett från W. Pl. 4490.



6. Ristimäki. Skärningen i sydvästra hörnet av området C 3, nära punkt 3, sedd från W. Pl. 4491.



7. Ristimäki. Östra delen av C 2 och C 3 samt västra delen av D 2 och D 3. Pl. 4492.



8. Ristimäki. C 2, C 3, D 2, D 3. Obs! i skärningarna skillnaden mellan det tjocka genom ljusare färg utmärkta lagret påhörd jord och det därunder ^{liggande} mörka kulturlagret. Pl. 4493.

St. Karins socken.
(H. M. 6913).



9. Ristimäki. C1. Stensättningen under torven. De bä-
kom liggande jordmassorna äro fyllningsjord. Pl. 4494.



10. Ristimäki. B1 sett från SW. I mitten en del av
stensättningen under torven. Pl. 4495.



11. Ristimäki. C 4 sett från NW. Pl. 4496.



12. Ristimäki. En del av D 3, sedd från NW. Pl. 4497.

St. Karins socken.
(H. M. 6913).



13. Ristimäki. C 3 från NW. Pl. 4498.



14. Ristimäki. Södra delen av C 3 sedel från NW. Pl. 4499.



15. Ristimäki, C 4 och C 5. I mitten i förgrunden
äro de bredvid varandra liggande spjutspetsarna 6913: 355
och 356 synliga. Pl. 4500.

A. Hackman 1915.

*H. Karins socken.
Gravfältet på Ristimäki.
(H. M. 6913).*



16. B 1, sett från SW. I mitten en del av stensättningen under torven. H. Donners plåt.



17. Pojken gräver på gränsen mellan C 2 och C 3 nära punkt 1. Den under torven liggande stensättningen är blottad. H. Donners plåt.

18. Karlen gräver ungefär på samma ställe som pojken i fot. 17. H. Donners plåt.



19. Parti av området C 2. Under stenarna i mitten synes kuiven nr 6913:135. Bilden är tagen från Smot N. H. Donners plåt.

20. Parti av området C 4. Mellan x och x synes spjettspetsarna 6913:355, 356. Bilden är tagen från Smot N. H. Donners plåt.

H. Donner 1915.

A. Hackman.